

owanego twórcy literatury pięknej oraz aktywiści życia społeczno-kulturalnego.

Wartość prezentowanej książki z punktu widzenia poznania politologicznego polega przede wszystkim na: 1. ukazaniu życia społeczno-politycznego po I wojnie światowej przez pryzmat biografii pisarza, wywodzącego się z pogranicza polsko-niemieckiego; 2. wskazaniu polskiej myśli politycznej po I wojnie światowej, zwłaszcza dotyczącej stosunków polsko-niemieckich, kształtujących się w Wolnym Mieście Gdańsku, na Pomorzu i Śląsku; 3. ujawnianiu ognia polskiego życia politycznego od końca XVIII do początku XX w., w tym z punktu widzenia polskiej inteligencji; 4. ukazaniu siły komunikacji społeczno-politycznej urzeczywistnionej przez publicystykę; 5. zarysowaniu ogniw polskiej kultury politycznej w przestrzeni sprzecznych interesów Polaków i Niemców w Wolnym Mieście Gdańsku. Książka zasługuje na dużą uwagę literaturoznawców, politologów, a w tym znawców międzynarodowych stosunków politycznych.

Andrzej Chodubski

„Studia Orientalne” 2012, nr 2 (2), ss. 299

Drugi numer „Studiów Orientalnych” kontynuuje rozpoczętą w 2012 r. formułę czasopisma poświęconego szeroko pojętym problemom Wschodu, z ambitnym zamierzeniem stworzenia forum refleksji naukowej w szerokiej interdyscyplinarnej perspektywie tak politologicznej, historycznej, jak i prawnej, socjologicznej oraz kulturowej.

U źródeł powstania czasopisma legła inicjatywa młodego pokolenia naukowców, doktorantów z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i wydaje się, że czasopismo zaczyna z powodzeniem pełnić funkcję integracyjną, skupiając środowisko badaczy zorientowanych zarówno na problemy Dalekiego Wschodu, jak i na problematykę projektu Partnerstwa Wschodniego (*Eastern Partnership* – EaP), którego inicjatorem była Polska wspierana przez Szwecję (a które zakłada zacieśnienie współpracy UE z częścią obszaru postradzieckiego – Białorusią, Ukrainą, Mołdawią oraz Gruzją, Azerbejdżanem i Armenią), co w dłuższej perspektywie w zamierzeniu naszego rządu miało przygotować ww. państwa do akcesji do UE,

a która to inicjatywa spotkała się z poparciem przewodniczącego Komisji Europejskiej Jose Manuela Barroso i rozpoczęła funkcjonowanie w maju 2009 r.

W Radzie Naukowej znajdujemy przedstawicieli polskiego świata nauki z Torunia, Wrocławia, Warszawy, Poznania, Szczecina, Gdańska i Koszalina oraz uczonych z Litwy, Czech, Serbii, Macedonii, a także Kirgistanu i Kazachstanu. Redaktorem naczelnym jest Jarosław Wojtas, jego zastępcą Michał Szreffel, a sekretarzem Paweł Jaroniak.

Czasopismo ma również czterech redaktorów tematycznych z zakresu stosunków międzynarodowych, historii, kultury i ekonomii oraz redaktorów językowych (z zakresu języka polskiego, rosyjskiego i angielskiego).

Czasopismo podzielone jest na trzy części: artykuły, sprawozdania i recenzje, z których pierwsza jest tradycyjnie najobszerniejsza. Jacek Sobczak (*Ministerialne Sesje Rady Państw Morza Bałtyckiego. Część II: 1999–2005*) w kontynuacji chronologicznej artykułu z poprzedniego numeru przedstawia działalność Rady Państw Morza Bałtyckiego (*Council of the Baltic Sea States*), organizacji międzynarodowej powstałej z inicjatywy Niemiec i Danii i będącej istotnym elementem instytucjonalizacji stosunków międzynarodowych w regionie.

Tażimamat Tajgarewicz Szabolotow w artykule *Sowremiennyje meždunarodno-prawowoje regulirovanije wniesnich migracionnych potokow (na primierie Kyrghyzskoj Respubliki i Rossijskoj Federacji)* (*Współczesne międzynarodowo-prawne regulacje zagranicznych przepływów migracyjnych (na przykładzie Republiki Kirgiskiej i Federacji Rosyjskiej)*) ukazuje proces regulowania przepływów migracyjnych pomiędzy Kirgizją i Rosją, dochodząc do konkluzji, iż Koncepcja państwowej polityki migracyjnej Republiki Kirgiskiej do 2010 r. i Koncepcja regulowania procesów migracyjnych w Federacji Rosyjskiej, pomimo pewnych sprzeczności, stanowią dokumenty odpowiadające wyzwaniom chwili i interesom państwowym obu stron.

Jest również przekonany, iż przeprowadzona analiza konceptualnych podstaw polityki migracyjnej Kirgistanu i Rosji pozwala postawić tezę, iż negatywny wpływ sytuacji migracyjnej wewnątrz obu tych państw na bezpieczeństwo państwa oraz rozwój ekonomiczny, społeczny i demo-

graficzny Republiki Kirgiskiej i Federacji Rosyjskiej, spowodowany brakiem regulacji procesów migracyjnych oraz brakiem skutecznej polityki migracyjnej, opartej na jednej strategii odpowiadającej interesom państwowym, uwarunkował obiektywną konieczność opracowania konceptualnych podstaw procesów migracyjnych, czego wyrazem stały się obie przedstawione koncepcje.

Altmas Abyłajewicz Idrisow z Kazachstanu w artykule *Prawosudije bijew kak proizwiedienije iskusstwa: 200-letiju istoriko-kulturnogo nasledija Tleke Bi (Wymiar sprawiedliwości jako dzieło sztuki: 200-lecie historyczno-kulturowej spuścizny Tleke Beja)* w sposób nietypowy i niekonwencjonalny zinterpretował wymiar sprawiedliwości kazachskich bejów jako dzieło sztuki. Artykuł poświęcony jest mało zbadanym losom przedstawiciela Złotego Wieku kazachskiego prawa i sprawiedliwości Tleke beja¹. W badaniach nad jego biografią przeprowadzono kwerendę w archiwach Federacji Rosyjskiej i Republiki Kazachstanu. Poza materiałami archiwalnymi zebrano i wykorzystano przekazy ustne o działalności Tleke beja.

Autor podkreśla, że bejowie odgrywali kluczową rolę w społeczeństwie, byli wiążącym i integrującym ogniwem w dziele zachowania porządku prawnego, integralności i jedności narodu. Byli oni nie tylko znawcami norm prawa zwyczajowego, posiadali dar krasomówstwa, talent oratorski, cechowała ich nienaganna moralność, uczciwość i towarzyszyła im nienaganna reputacja, lecz również byli prawdziwymi twórcami prawa i jego reformatorami. A ich decyzje i wypowiedzi były nie tyle sztapowymi ustnymi formułami, lecz były przekazywane z ust do ust, z pokolenia na pokolenie, a każda z nich ze względu na swoje wewnętrzne bogactwo, wysoki poziom myśli i treść stawała się dziełem sztuki i arcydziełem geniuszu. Bejowie byli „żywymi latopisami narodu” i jego prawnikami.

Swietłana Dżeenbekowa, przedstawiła interesujący artykuł *Mieżkulturnaja komunikacija w modernizacji powsiedniewnoy żyzni kyrgyzskogo naroda w XIX wieku (Komunikacja międzykulturowa w modernizacji życia codziennego narodu kirgiskego w XIX wieku)*.

¹ Tileke Bi Babasuly (urodzony na początku XIX w., zmarł w 1859 r.) – działacz społeczny i państwowy z kazachskiego plemienia Argyn, z rodu Kanżygały.

Według spisu powszechnego ludności Kirgizji z 2009 r. republikę zamieszkuje przedstawiciele kilkudziesięciu narodowości, z czego Kirgizi stanowią blisko 71%, Uzbekcy 14,3% i Rosjanie 7,8% ludności tego 5,36 mln państwa. Procesy migracyjne wewnątrz imperium rosyjskiego w 2 połowie XIX w. spowodowały znaczący wzrost liczebności ludności rosyjskiej, umacniając rolę komunikacji międzykulturowej, której sprzyjały więzi ekonomiczne związane z przyłączeniem Kirgistanu do Rosji.

Wspólne życie Rosjan i Kirgizów wywarło wszechstronny wpływ na życie narodu kirgiskiego, zwłaszcza w sferze rolnictwa i gospodarki wiejskiej (wykup i dzierżawa ziemi, zatrudnianie najmniejszej siły roboczej spośród miejscowej ludności etc.).

Powstawała szczególna kultura, zasady dialogu międzykulturowego, uznające i adaptujące niektóre kluczowe elementy obyczajów, działań i sposobu życia drugiej kultury, poznawania i uczenia się języka.

Napływ Rosjan spowodował również rozwój sadownictwa, obróbki drewna, zmiany w transporcie (wprowadzenie wozów zamiast dotychczasowych wózków), rozpoczęcie robót drogowych, budowy domów typu europejskiego (rosyjskiego), przy czym różnice w specjalizacji gospodarczej (Kirgizi – pasterze, Rosjanie – rolnicy), sprzyjały wymianie handlowej.

Dialogowi międzykulturowemu (pomimo niewielkiej liczby małżeństw mieszanych, sprzyjało upowszechnianie się języka rosyjskiego oraz istnienie rosyjskich ośrodków kultury (szkoły, praktyki lekarskie, czytelnice), a kontakty powodowały zmiany w sposobie życia obu stron dialogu.

Autorka konkluduje, iż jeszcze w drugiej połowie XIX w. zaczęły kształtować się przesłanki międzyetnicznej integracji kulturowej narodu kirgiskiego i rosyjskiego, które wywarły wielki wpływ na rozwój życia codziennego narodu kirgiskiego i rosyjskich mieszkańców Kirgistanu. Przesiedlenie rosyjskich chłopów sprzyjało rozpowszechnieniu osiadłego sposobu życia, wprowadzeniu nowych elementów kultury materialnej i duchowej. Wśród Kirgizów zaczął się proces modernizacji społeczeństwa i odchodzenie od patriarchalnego modelu życia i przejmowania nowej, bardziej zaawansowanej kultury Zachodu.

Numer wzbogacają sprawozdania i recenzje, co jest istotnym elementem informującym o ży-

ciu naukowym i publikacjach kształtującego się środowiska naukowego.

Rosnące zainteresowanie problematyką Wschodu w Polsce znajduje w „Studiach Orientalnych” kolejne forum dla wymiany poglądów na różnych płaszczyznach i w różnych zakresach specjalizacji, umożliwiając dialog zarówno międzycywilizacyjny, jak i międzykulturowy oraz ułatwiając przyjrzenie się prezentowanej problematyce w różnym ujęciu nie tylko konceptualnym czy metodologicznym, lecz również – co jest nie mniej istotne – cywilizacyjnym. Przy tym uwagę zwraca zróżnicowanie nie tylko cywilizacyjne i kulturowe, lecz również dyscyplinarne (nieograniczenie się do kręgu politologów), zawodowe (sięganie do praktyków działalności politycznej i społecznej), pokoleniowe (umożliwianie kształtowania warsztatu badawczego młodego pokolenia naukowców), a nawet językowe.

Takie ujęcie, obok korzyści wynikających z możliwości prowadzenia dialogu i poznawania różnych podejść do omawianej problematyki, niesie również za sobą pewne niebezpieczeństwo zamieszania terminologicznego, metodologicznego i teoriopoznawczego wynikającego z posługiwania się

różnie rozumianymi i niekompatybilnymi systemami terminologicznymi, aksjologicznymi czy konceptualnymi. Tęgo zastrzeżenia nie należy oczywiście traktować jako zachęty dla tworzenia jakiegoś „jedynie prawdziwego” modelu uprawiania nauki.

Międzynarodowa inicjatywa grona naukowców – twórców czasopisma „Studia Orientalne”, wypełniając lukę na rynku czytelniczym, zasługuje na poparcie i upowszechnienie.

Formuła czasopisma umożliwia nie tylko publikację artykułów, lecz również potrzebnych środowisku informacji na temat życia naukowego w zakresie omawianej problematyki (sprawozdania) i nowości wydawniczych mogących stać się przedmiotem zainteresowania czytelników (recenzje). Otwartość na naukowców młodego pokolenia daje im możliwość prezentacji własnych badań oraz dalszego rozwoju naukowego, a czytelnikom możliwość zapoznania się z wielowątkowym i wielodyscyplinarnym ujęciem omawianej problematyki.

Tadeusz Dmochowski